

110 GODINA SPELEOLOŠKOG ODSJEKA «LIBURNIJA» ZADAR

PIŠE: Ljubo Majica
Speleološki odsjek "Liburnija"
Zadar

Posljednjih nekoliko godina u hrvatskoj se speleologiji dosta raspravlja o njezinim počecima i prvim organizacijama. Na tragu tih razmišljanja, a uvažavajući činjenice i povijesne zapise, donosimo vam kronologiju nastanka i rada Speleološkog odsjeka «Liburnija» iz Zadra, prve isključivo speleološke organizacije u Republici Hrvatskoj. Većina je podataka preuzeta iz arhive odsjeka, tj. onog dijela koji nije izgorio u granatiranju Zadra 1991. godine kada je pogođeno potkrovlje Državnog arhiva u kojem se, u ratnom razdoblju, čuvala arhiva PD «Paklenica».

Planinarsko-turističko društvo «Liburnija» osnovano je 24. srpnja 1899. godine na inicijativu kotarskog poglavara Lavoslava Golfa, koji je bio i prvi potpredsjednik društva. Predsjednik je bio Alfred knez Borelli. Godinu dana kasnije pri društvu je osnovana i speleološka sekcija.

1900. – 1921.

Prve godine djelovanja sekcije bile su usmjerene na istraživanja po zadarskim otocima pa je 1900. godine istražena i fotografski snimljena špilja Strašna peć na Dugom otoku, koja je već sljedeće godine uređena za turističke posjete. Društvo je pogodbom s vlasnikom zemljišta dobilo špilju na korištenje. U tom razdoblju istražena je i špilja Vranjača kod Kotlenica pod Mosorom te je 1903. godine

organizirana prva hrvatska speleološka ekspedicija po Kornatskom otočju (Kuterom po kornatskim otocima). U ovom razdoblju valja još spomenuti istraživanje Manite peći u Paklenici koje su 1906. godine proveli prof. dr. Josip Müller i Petar Novak. Godine 1908. osniva se «Poseban odbor za istraživanje špilja» sa zadatkom da ispituje špilje u znanstvene svrhe i poduzima mjere kako bi postale pristupačne turistima. U tome su se najviše zauzimali prof. Luka Jelić i arhitekt Ćiril Iveković. Godine 1921. Zadar dolazi pod talijansku okupaciju te je društvu onemogućen rad zbog čega članovi odlaze u Split, gdje zajedno s PD „Mosor“ osnivaju novo društvo PD „Dinara“.

1952. – 1969.

Nakon završetka Drugog svjetskog rata, u kojem je grad pretrpio golema razaranja, PD „Liburnija“ ponovno oživljava, ali od sada bez atributa turističko. Suočeni s nedostatkom prostora i raseljenim članstvom, društvo se gasi i ne djeluje do 1961. godine kada na sjednici mijenja ime u PD «Paklenica», Zadar pod kojim je i danas aktivno. Speleološka sekcija oživljava 1966. godine kada se provode istraživanja u kanjonu rijeke Zrmanje te Manitoj peći i Jami Vodarici u NP «Paklenica». Sekcija te godine broji samo pet članova. Taj se broj utrostručio u samo dvije godine u kojima je napravljeno mnogo posla na području

Crijenoga kuka i Vaganskog vrha te Male Paklenice. U ovom je razdoblju, u travnju 1968. godine, istražena jama u Kukljici na otoku Ugljanu kada se na zahtjev mještana uzorkovala voda kako bi se utvrdila mogućnost korištenja za piće.

Od 25. studenog do 1. prosinca 1968. godine sedam članova sudjeluje na speleološkom tečaju u Paklenici u organizaciji KS HPS-a i SO PDS „Velebit“. Sljedeće godine speleološka sekcija prerasta u speleološki odsjek.

1974. – 1980.

Zahvaljujući zadarskim špiljarima iz ovog razdoblja, poglavito Slavku Tomerlinu «Tateku» koji je vodio privatnu arhivu, te u ono vrijeme vrlo aktivnom Ivanu Lukiću, uspjeli smo dobiti dobar dio podataka o radu odsjeka. Tako je u Novalji na otoku Pagu 1974. godine pri osnovnoj školi na inicijativu speleologa Brune Puharića osnovan Speleološki aktiv «Otočani» koji djeluje u sklopu SO «Liburnija». Istraživalo se intenzivno i broj je članova rastao pa je 1976. godine održana prva speleološka škola SO «Liburnija» na kojoj je bilo 15 polaznika, već iduće godine arhiva odsjeka broji više od 100 nacрта. Članovi odsjeka sudjelovali su 1978. godine na saveznom seminaru o novim speleološkim tehnikama u Cerovačkim pećinama i saveznoj speleološkoj akciji u Crnom lugu. Iste je

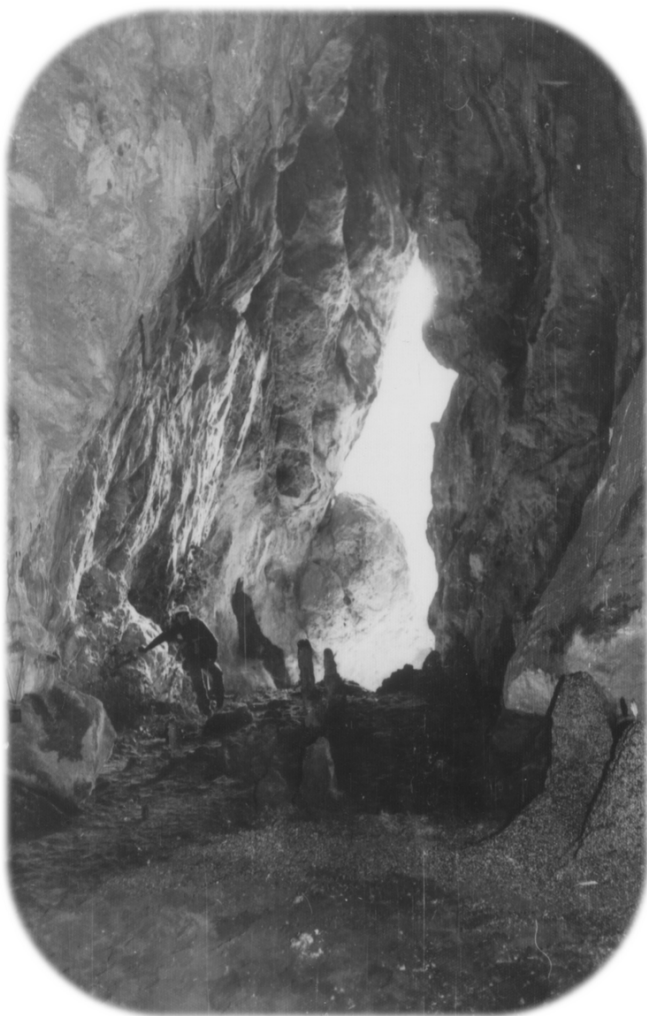

foto: Arhiva SO Liburnija

foto: Arhiva SO Liburnija

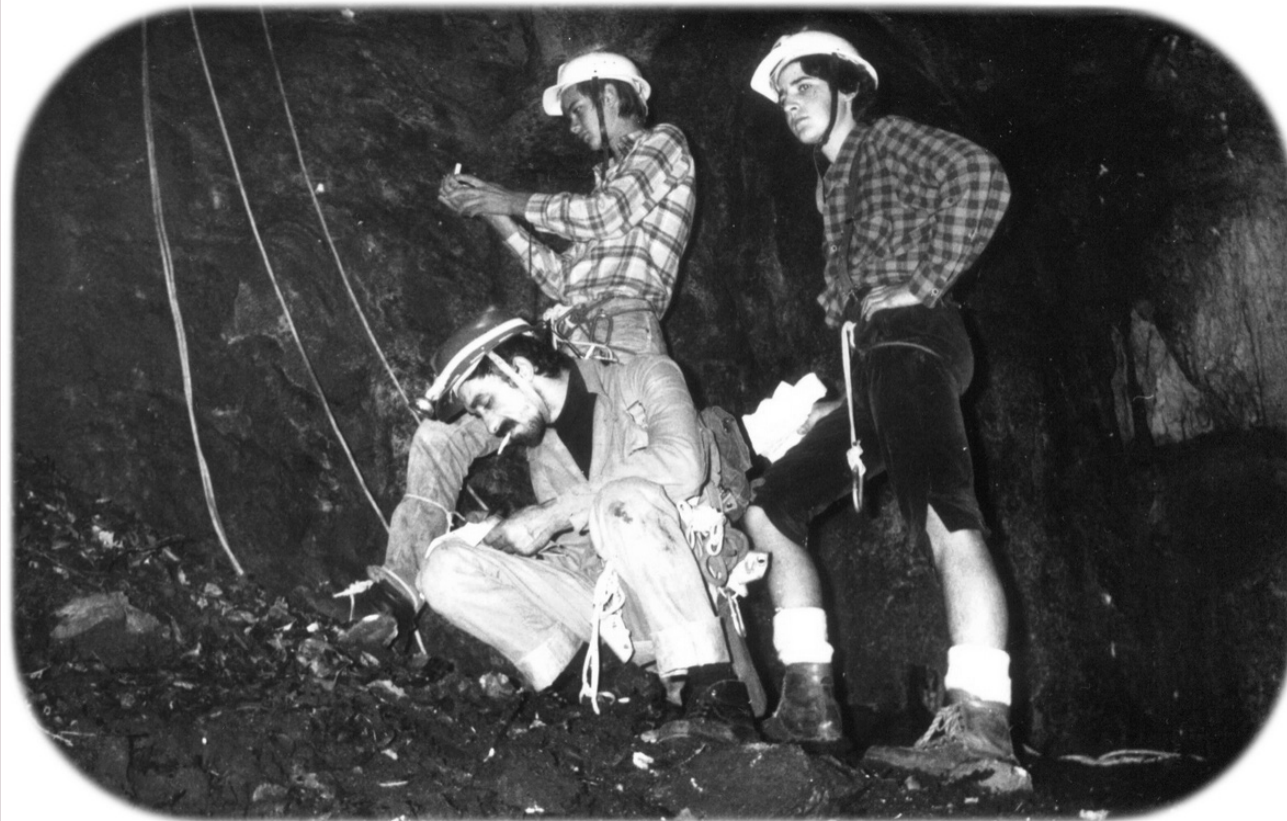

foto: Arhiva SO Liburnija

godine organizirana 2. speleološka škola Odsjeka sa 23 polaznika od kojih je 12 kandidata položilo za pripravnika. Do početka 80-ih odsjek je istražio još oko 20 objekata od kojih valja spomenuti jamu Golubinku kod Vinjerca, jamu Muna u Istri, koja je istražena u suradnji s riječkim speleolozima te osam objekata na otoku Pagu (SA «Otočani»). Članovi odsjeka 1979. godine čine okosnicu za nastajanje GSS – Stanice Zadar.

1980. – 1991.

Kao i u mnogim drugim odsjecima i klubovima tako i u našem, intenzitet istraživanja ovisi o ekipi: ako je ekipa složna i prava, odsjek radi kako valja. Upravo to se dogodilo u Zadru 80-ih. Nova, «mlađa», ekipa predvođena s nekoliko iskusnijih, plus SA «Otočani», istraživala je po cijelom zadarskom području, od otoka do Velebita. Iz tog je razdoblja ostalo tek nekoliko nacрта i zapisnika, ali mnogo usmenih podataka od starijih članova, tako da su istraživanja Odsjeka početkom 2000. godine do danas većinom ponovna istraživanja objekata iz 80-ih, koje su stariji članovi istraživali, ali ih nemamo u arhivi. Odsjek je u tom razdoblju istražio oko 70 objekata, organizirao dvije speleološke škole, organizirao istraživački logor na V. Rujnu te uz KS HPS suorganizirao seminar o mjerenju i crtanju speleoloških objekata 1987. godine. Početkom 90-ih većina članova odsjeka uključuje se u obranu Republike Hrvatske, kao pripadnici ZNG, i time završava jedno od najplodnijih razdoblja zadarske speleologije. Godine 1992. gasi se Speleološki aktiv «Otočani».

1996. – 2010.

Završetkom rata započinje najnovije razdoblje u zadarskoj speleologiji. Razdoblje oživljavanja odsjeka započelo je organizacijom speleološke škole 1996. godine na kojoj je sudjelovalo šest tečajaca, koji uspješno polažu ispit za pripravnika i preuzimaju odsjek. U tom razdoblju valja istaknuti Predraga Kurtina «Bodula», Marijana Buzova i Ivicu Milanju «Jolly», koji punih 10 godina održavaju odsjek na životu. Treba spomenuti posjet jami Mamet 2000. godine. Predrag Kurtin 2003. godine polaže ispit za speleologa i postaje prvi član odsjeka s tim nazivom u 103 godine postojanja odsjeka. Veliki pomak

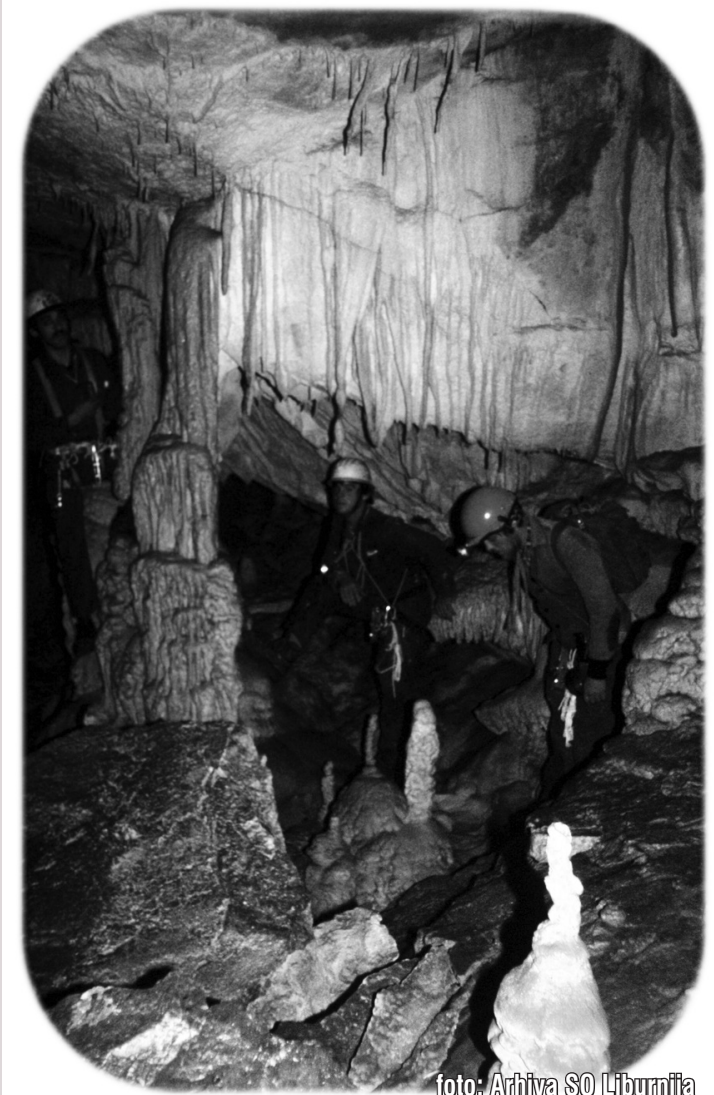

foto: Arhiva SO Liburnija

dogodio se organizacijom speleološke škole 2006. godine kada je položilo 20 novih pripravnika. Time je napravljen temelj za ponovni razvoj odsjeka. U ovom se razdoblju posebno istaknuo Livio Kotlar koji je svojim iskustvom i

foto: Arhiva SO Liburnija

organizacijskim sposobnostima aktivirao nove članove i potaknuo ih na rad. Već je sljedeće godine organizirana škola za osam polaznika, a četvero članova sudjelovalo je i na istraživanju Kite Gaćešine. Napravljeno je ukupno 15 istraživačkih akcija. Valja spomenuti i utjecaj GSS-a na razvoj odsjeka, koji su prepoznali kao rasadnik novih članova te su uvijek pomagali doniranjem opreme i vozila. Članovi odsjeka prepoznali su važnost sudjelovanja na seminarima KS HPS-a, a u suradnji sa KS HPS-om organiziraju seminar o izradi speleološkog nacrtu u Paklenici

2007. godine. Od tada smo prisutni na svim speleološkim skupovima u Republici Hrvatskoj. Speleološke su škole postale redovne, a rezultati iz godine u godinu sve bolji. Kruna takva rada bilo je polaganje ispita za speleologa u Paklenici 2009. godine kada je pet naših članova sudjelovalo i položilo. U razdoblju od 2006. do danas istraženo je više od 100 objekata, uspostavljena je suradnja s NP «Paklenica» i PP «Velebit», školovano je oko 50 pripravnika i 8 speleologa, organiziran je istraživački logor na V. Rujnu, odsjek financijski napokon podnošljivo stoji i najvažnije, stvorena je nova ekipa.

110 ANNIVERSARY OF SPELEOLOGICAL SECTION LIBURNIJA FROM ZADAR

There have been numerous discussions on the beginnings of speleology and the first speleological organisations in Croatia in the past several years. Having this in mind and having considered historical records we are here presenting a chronology of the founding and the subsequent work of the Speleological section Liburnija from Zadar, the first speleological organisation in Croatia. Most data come from the parts of the section's archives which were not lost to the bombing of Zadar in 1991 when the state archives, which safeguarded the archives of Mountaineering Association Paklenica during the war, were hit. Mountaineering and Tourism Society Liburnija was established on 24 July 1899 on the initiative of Lavoslav Golf, the head of the district and the society's first vice president. The society was presided by Alfred knez Borelli, and its speleological section was founded a year later.

foto: Arhiva SO Liburnija